

27.10.2021

**HE 146/2021 Vp. hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022:
Eksoten asiantuntijalausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja
terveysjaostolle - Teema: Kuntatalouden näkymät vuonna 2022 sekä pidemmällä
aikavälillä, vuosien 2022–2023 nivelvaihe kuntien/hyvinvointialueiden näkökulmasta, mm.
kuntien toiminta sote-alueille siirtyvien palveluiden järjestämisessä ja kehittämisessä sekä
kuntien alijäämän kattamisvelvoitetta ja alaskirjausmenettelyä koskevat kehittämistarpeet.**

Eksote kiittää Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostoa mahdollisuudesta lausua näkemyksensä kuntatalouden näkymistä etenkin kuntayhtymän näkökulmasta. Etelä-Karjalan alueella kuntien ja Eksoten yhteinen vuoden 2022 talousarvion valmistelu on ollut erittäin haasteellista. Keskitetyn järjestämisvastuun alueilla kunnat joutuvat myös miettimään yhdessä sote-kuntayhtymän kanssa alijäämien kattamista, tulevaa kuntien asemaa ja omaisuusjärjestelyjä kuntayhtymän purkautuessa, aivan kuten erilliset kunnat joutuvat miettimään omaisuusjärjestelyjä. Muutuskustannusten osalta sote-toiminnan jo integroineet maakunnat/hyvinvointialueet ovat eriarvoisessa asemassa niihin alueisiin verrattuna, jotka tekevät toimintojen integroinnin valtion rahoituksella. Etenkin palkkaharmonisointi on merkittävä erä ja on täysin kohtuutonta, että edelläkävijäkuntayhtymien omistajakunnat ja kuntayhtymä joutuvat itse kattamaan palkkaharmonisoinnista aiheutuvat kustannukset ja alijäämät vieläpä nopeutetulla aikataululla. Palkkaharmonisointi on ollut niin monimutkainen ja vaikeasti arvioitava asia, että siihen eivät edelläkävijäkuntayhtymät ole pystyneet etukäteen varautumaan. Eksotessa toteutuneen palkkaharmonisoinnin takautuvat kustannukset ovat yli 30 milj. euroa ja tämän lisäksi palkkaharmonisoinnista aiheutuu pysyvä yli 8 milj. euron vuotuinen kustannustason nousu. Em. 30 milj. euron lisäkustannus vastaa 5,8 % osuutta vuoden 2022 suunnitelluista 519 milj. euron nettotoimintamenoista. Vastaavasta syystä johtuvaa velvoitetta ei ole muilla maakunnilla, koska palkkaharmonisointia ei ole vielä muualla toteutettu. Muiden maakuntien osalta nämä kustannukset tulevat jatkossa valtion kustannettavaksi. Näihin kustannuksiin tulee saada erillisrahoitus. Kertynyttä kokemusta on mahdollista hyödyntää hyvinvointialueiden jatkovalmistelussa.

Etelä-Karjalan kuntien ja Eksoten taakkaa lisää myös vanhuspalvelulain mukaisiin henkilöstömitoitustarpeisiin vastaaminen. Etelä-Karjalan väestö on keskimääräistä iäkkäämpää ja ympärivuorokautisen hoivan tarve on täten asukasluvuun suhteutettuna suurempaa kuin esim. etelän kasvukeskuksissa. Etelä-Karjalan kuntiin kohdistettu osuus hoitajamitoituksen nostamiseen tarkoitetuista valtionosuuksista ei riitä kattamaan mitoituksen nostosta aiheutuvia menoja, vaikka ympärivuorokautisen hoivan peittävyys on Etelä-Karjalassa matalalla tasolla verrattuna muihin maakuntiin. Joko jakoperuste on liian yleisellä tasolla eikä huomio kasvavaa tarvetta oikein tai korvaussummat ovat liian pieniä. Hoitajamitoituksen nostosta saatavan korvauksen tulee kattaa

27.10.2021

lisääntyvät kustannukset täysimääräisenä niin omassa toiminnassa kuin ostopalveluissa.

Eksoten talousarviovalmistelun haasteellisuutta on lisännyt myös sekä vammaispalvelujen toiminnallisten ja ympärivuorokautisten palvelujen että hoivan asumispalvelujen 20 prosentin molemmin puolin kilpailutusten myötä toteutuneet tuntuvat hinnankorotukset. Tällaisiin korotuksiin ei olla pystytty mitenkään varautumaan. Myös samanaikainen palvelujen tarpeen kasvu vammaispalveluissa ja lastensuojelussa tuo vielä lisähaasteita. Näiden lisäksi toteutettu asiakasmaksulain uudistus pienentää maksutuottoja.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL toteuttaa Tiedosta arviointiin raportteja vuosittain. THL- arvioinneissa koskien vuosia 2017–2019 Eksoten tarvevakioidut menot ovat aina olleet alle valtakunnallisen keskitason. Alitus on ollut 4-8 %. Vuotta 2020 koskeva arviointi on vielä luonnosvaiheessa, mutta siinä palkkaharmonisointi nostaa kustannuksia muihin verrattuna. Eksoten alijäämien syynä ei ole tehoton toiminta.

Lappeenranta 27.10.2021

Liisa Mänttari
Talousjohtaja
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote)